

себе, сколько неким *жизненным телообразующим началом посредством* человека. Сам человек оказывается творением этого начала. Понятно поэтому, что и человек и любые создаваемые им творения, должны быть в чём-то похожи – ведь и человек и эти механизмы суть творения одного и того же *начала*.

Однако еще до П.А. Флоренского схожие идеи сформулировал Г.С. Сковорода в своей «Начальной двери к христианскому добронравию». В главе 4 «О промысле, особенном для человека» он говорит о премудрости божьей. Премудрость эту он в частности рассматривает в качестве некоей модели, в соответствии с которой выстроен весь мир и человеческое общество. «Она весьма похожа на искуснейшую архитектурную симметрию или модель, которая ко всему материалу, нечувствительно простираясь, делает весь состав крепким и спокойным...» [3, с. 114]. В зависимости от того, насколько точно запечатлена божественная премудрость в творении, настолько оно совершенно. Насколько действия человека при создании того или иного творения соответствуют этой премудрости, настолько они добродетельны.

Література:

1. Хунинг А. Homo mensura: люди – это их техника – техника присуща человеку//Философия техники в ФРГ: Пер. с нем. и англ. – М: Прогресс, 1989. – С. 369-398.
2. Флоренский П.А. Органопроекция//Декоративное искусство СССР. – 1969. – №12. – С. 39-42.
3. Сковорода Г. Сочинения: В 2 т. – М.: Мысль, 1973, Т. 1.– 511 с.

Матвеев В.О.

кандидат філософських наук, доцент

ІЗІТу при Національному авіаційному університеті

ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В АСПЕКТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОРІВНЯННІ З ВЕДИЧНОЮ ТРАДИЦІЄЮ

Григорій Савич Сковорода є одним з найвидатніших українських мислителів. Як відомо, до появи Тараса Шевченка на культурній арені, кожна свідома українська сім'я вважала за честь тримати на покутті його портрет. В підручниках з філософії та науковий публікаціях, як правило, вказується, що цей оригінально мислячий філософ спирався

не лише на християнське вчення, причому намагаючись його своєрідно переосмислити, але й, в першу чергу, на здобутки європейської філософської думки, зокрема на філософію Сократа. Це безперечно так, але можна зазначити, що видатні грецькі філософи такі як Фалес, Геракліт, Піфагор, Сократ, Платон та ін. перш ніж стати відомими у себе на батьківщині проводили довгі роки навчання в країнах Сходу, культурний розвиток яких на той час перевершував культуру Греції. Що ж стосується начебто сократівського принципу “пізнай самого себе”, то цей заклик: “Пізнай самого себе і ти пізнаєш весь світ і богів” був, як відомо, вибитий на фронтоні храму в Дельфах, куди полюблив навідуватися Сократ і являється основою індійської або ведичної філософії. В Бхагавад-гіті, Упанішадах та інших ведичних філософських творах підкреслюється, що людська сутність не зводиться до фізичного тіла, а є чистою свідомістю або душею, атмою. Атма або Атман якісно є тотожним Брахману, але поступається останньому кількісно, тому що знаходиться під владою фізичного тіла. Звільнити душу з-під влади матерії, досягти мокші практично є досягненням богореалізації, тому що тоді, як вважає ведична філософія, атма або людська душа може розкрити свої божественні атрибути: сат-чит-ананда (вічність, знання та блаженство). Для цього й застосовувалася йога, як практичний спосіб досягнення звільнення душі з-під влади матерії. До речі з шести даршан, тобто філософських шкіл лише одна з них матеріалістична система – чарвака-локаята не застосовувала йогу для пізнання вищих істин.

На наш погляд, можна провести відповідні паралелі між ведичною філософією і поглядами Г.Сковороди. Український філософ вважав, що мета людського життя – це “внутрішній світ” (тобто – чит – знання), “міцність душі” (сат – вічність) та “радість серця” (ананда – блаженство). Для більшості індійських шкіл зовнішній світ сприймається як ілюзія або майя. пастка, в яку попадають не розвинуті духовно люди, Г.Сковорода також розглядав причину людських страждань у “неправильному розумінні” суті речей. Він вважав, що зовнішній світ це – “швидкоплинна річка”, тому гонитва за його благами робить з людини раба. Уже в ранніх Упанішадах вказується на два способи пізнання: нижчий, що означає логічне мислення й вищий, що означає осягнення суті речей за допомогою пробудження містичної інтуїції. Сковорода також розглядає два шляхи життя: “світський” – згубний та “божий спасенний, праведний”. Нарешті сам спосіб мандрівного філософа, котрий він провів свої останні роки, а це практично чверть сто-

ліття, нагадує прийняття саньсяси, тобто періоду життя у відлюдництві, який приймав індійській брамін, коли вважав, що він виконав всі обов'язки домохазяїна. Прийнявши саньсясу, що являлося неодмінним, четвертим завершальним етапом в житті браміна, останній ставав "парахамсою" – "вільно ширяючим лебедем" і подорожуючи від села до села, він проповідував своє вчення всім, хто звертався до нього за порадою. Так само жив і Г.Сковорода. Недарма на могилі українського мислителя було вибито: "Світ ловив мене, але не піймав".

Друга половина ХХ і початок ХХІ ст.ст. характеризуються інтенсивним обміном культур між Сходом та Заходом, особливо актуальною є система самореалізації особистості, тому переосмислення творчості Г.Сковороди через призму ведичної філософії може дати нове розуміння його творчості.

Сухачов С.Я.

*кандидат філософських наук, доцент
Житомирський державний університет*

МОРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕОРІЇ «СРОДНОЇ ПРАЦІ» Г.С. СКОВОРОДИ

Провідною проблемою філософії Г.Сковороди є осмислення сутності людини, її щастя, змісту і результату життя, що виступає основою української національної ідеї.

Г.Сковорода засновує свою філософію на ідеях моральної автономії особи та справедливості. Ось чому ці погляди стали засадничими принципами розвитку суспільства, людини і втілилися в теорію "сродності", ґрунтуючись на яку український Сократ намагався відобразити своє оригінальне бачення нового суспільного ладу, покликаною зробити людей щасливими та досконалими. Відомо, що теорія «сродності» передбачає, щоб кожна людина займалася працею відповідно до природних уподобань та нахилів. Порівнюючи природний хід історії з роботою добре налагодженої машини, Г.Сковорода наголошує, що праця має бути не стільки вимушеною, як засіб для існування, скільки спорідненою, бажаною, тобто працею за покликанням[1;145], як визначальна сфера самоствердження особистості.

Тому велику кількість сторінок своїх творів Г.Сковорода присвячує обґрунтуванню того, що неспоріднена праця як вимушений